

Některé charakteristické rysy pedagogické práce v alternativních školách

1. Respektování osobnosti dítěte a zaměřenost na dítě

Změna paradigmatu – škola je tu pro dítě, ne naopak, **centrem školy je dítě, nikoli učivo.**

Snaha nezničit **přirozenou touhu poznávat.**

Posilování zdravého sebevědomí, provokování zvědavosti a zájmu.

Podpora individuality dítěte (**srovnávání!**).

Povzbuzování k výkonům až do **osobního maxima**,
Snaha nechat dítě rozvíjet podle **vlastních možností**
(stavební plán, tvořivé síly)

2. Angažovaný přístup dítěte k poznání, aktivita ve školní práci

Podněcování **angažovanosti**, aktivity, vlastní práce, tvořivosti.

Metody, formy a prostředky výuky i výchovy obsahují žákovu hledání, tvoření, řešení problémů, nacházení souvislostí a vyvozování závěrů. Oč silnější je **prožitek** při samostatném poznávání, o to trvalejší a hlubší je jeho kvalita. **Vnitřní motivace.**

Rozhovor, skupinová práce, **projektové vyučování**, individuální práce, hra (jako metoda, prostředek i cíl), dramatizace (pro řešení problémů i divadlo).

3. Otevřené, sdílné a klidné klima školy

Plyne z **partnerských vztahů** učitele se žákem, ze vzájemné důvěry a úcty, tolerance a pocitu spoluodpovědnosti (vnitřní motivace).

S pocitem **bezpečí** se žáci lépe učí.

Pracovní ovzduší, „podnikatelská atmosféra“.

Děti se učí tím, čím žijí.

Nepodporuje se soutěživé a konkurenční prostředí.

Učitel nabízí porozumění, radost z práce, vstřícnost, pomoc. Má zásadní podíl na klimatu třídy a školy.

4. Pozitivní přístup - k lidem i ke světu.

V každém člověku je něco dobrého, jde o to najít to, podporovat a násobit. Každý je v něčem dobrý.

Negativní postoje, podezírání, odsuzování předem, nedůvěra, „šuplíkování“, zloba nebo **ponižování** do školy nepatří.

Učitel: **pedagogický optimismus, takt a klid.**

5. Snaha školy o komplexní výchovu dětí

Vedle intelektuální složky se podporuje **emoční a sociální** rozvoj dětí, mravní výchova a pěstování vůle.

U mnoha dětí s problémy učení se zjistí, že jejich kořeny jsou v emocionální nebo sociální oblasti.

Učí se **komunikace, prožívání, cítění, sebepoznání.**

Zájem o estetické hodnoty, cit pro vyváženost, harmonii a barevnost, rytmus a tvar.

I v naukových předmětech se více využívá zpěv, rytmické prvky nebo malování a kreslení, hra, dramatizace.

Vztah k práci, k přírodě, ke zdravému způsobu života a odpovědnosti za sebe sama.

6. Sebeurčení a sociální odpovědnost dětí

Vyjadřování vlastního názoru, vlastních zájmů a potřeb.

Na jejich základě se učí rychleji než jen z donucení.

Předpokládá to práci v **komunitním kruhu**, vedení učitelem, uznání potřeb a nadějí žáka, vztahy ve třídě.

Důraz na **sociální výchovu – společenská škola**.

Vedení k solidaritě, **spolupráci**, vzájemné pomoci a **empatii** (může působit jako prevence šikanujícího a agresivního chování).

Děti postupně zvládají řešení vlastních problémů bez neustálých zásahů dospělých, učí se být samostatné a **odpovědné za své činy** a rozhodnutí.

Chápání **svobody ve výchově**, řádů a pravidel.

Uplatňuje se princip **demokratického vedení** nebo jejích prvků (demokracie každodenně prožívaná ve školním společenství).

Častá je organizace třídy za vedení **třídní samosprávou**.

7. Propojenost školy se životem

Otevřená škola.

Překonání tradičního členění dětí podle věku – **škola jako přirozená skupina dětí.**

Zdrojem poznání není jen učebnice, ale život sám (škola pracovní a společenská). Spojuje se teorie s praxí, učení a práce, škola a život všedního dne, hlava i ruce. Škola pracuje jako **životní společenství, v součinnosti učitelů, žáků, rodičů a okolí.**

Škola často působí jako osvětové a kulturní centrum pro okolí – **komunitní škola** (knihovna, kurzy, promítání, divadelní představení, přednášky, trhy a jarmarky, plesy, sportovní akce, škola je součástí života obce).

8. Organizace vyučování

Bez nutnosti volit 45 minutové intervaly, podle únavy, situace ve třídě, zájmu dětí.

Důležité je soustředění se na práci a splnění úkolu, **dokončení práce.**

Většinou bez domácích úloh, bez přenášení těžkých aktovek.

Práce organizovaná do **kurzů, epoch, denních nebo týdenních i dlouhodobějších plánů** (smlouva učitele se žákem).

9. Podnětné prostředí – pedagogicky adaptované

Místo pro učení je přizpůsobeno potřebám učení.

Třída jako pracovna, „školní pokoj“, pracovní koutky, pracovní místa, ateliéry. Prostor pro uložení učebních pomůcek, typické atributy jednotlivých škol.

Vše připraveno pro použití - pořádek.

Zařízení a věcné prostředí úměrné možnostem dětí.

10. Práce s chybou,

na kterou má člověk právo, chyby se opravují a hledají, ale děti za ně nejsou trestány a při nich přistihovány (zneužívání klasifikace). Zdůrazňuje se to, co se dítě naučilo, nikoli to, co neumí.

Častěji se pracuje tak, aby se chybě předešlo.

11. Hodnocení bez známkování

Slovní hodnocení.

V písemných podrobných zprávách, které děti dostávají místo vysvědčení, je obsaženo hodnocení intelektuální stránky osobnosti stejně jako sociální projevy a vztahy, výtvarný projev stejně jako vlastnosti, hlavně ale **skutečné pokroky dítěte a perspektiva na další období.**

Hodnocení nemůže být zneužíváno k trestání jako známka, vede děti ke schopnosti **sebehodnocení.**

12. Chování dětí

Školní řád má každá škola (účast dětí).

Kázeň v tradičním slova smyslu neexistuje (**sedět, poslouchat, pamatovat si**).

Ve třídách se používají **pravidla soužití**, vytvořená ve spolupráci učitele a žáků (využití).

Atmosféra vyučování je rušná, děti mohou podle potřeby přecházet, poradit se s kamarádem, napít se, na WC (uspokojení **základních potřeb**).

To vše souvisí se zvolenými **metodami práce** - aktivizační metody, samostatná práce a spolupráce místo výkladu, poučování a zkoušení. **Frontální vyučování** není vyloučeno.

13. Rodiče jsou rovnoprávnými účastníky školního života

Mohou se podílet na aktivitách školy, jsou seznamováni s její prací, jsou pro ně pořádány kurzy, schůzky s ukázkami školní práce dětí, dny otevřených dveří, mohou si sami vyzkoušet splnit některé úkoly – pochopení práce školy – optimalizace vztahů školy a rodiny a informace o pokrocích dětí.

Možné je **hodnocení za účasti rodičů** – vysvědčení, třídní schůzky s dětmi.

V některých systémech je možná spolupráce i v rámci vyučování (**práce asistenta, odborná přednáška**). Po dohodě se mohou rodiče přijít kdykoli do vyučování podívat.

Alternativní pedagogická praxe ve škole je obvykle realizována jako odpověď na otázku: Jak je možné lépe spolupracovat s dětmi i dospělými a jak lze na základě toho zkvalitnit školní proces výchovy a výuky.